

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં

સ્પેશ્યલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૫૧૦૫/ ૨૦૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

૧.	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨.	રિપોર્ટરને રિફર કરવું કે કેમ ?	હા.
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના	ના.

	નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	-----------------------------------	--

=====

એસ બી પટેલ – અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત સ્ટેટ સિવિલ સપ્લાયઝ કોર્પોરેશન લિ. અને ૧ – સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:-

શ્રી વૈભવ એ વ્યાસ, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી એચ. એસ. મુનશો, સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧-૨ માટે વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

તારીખ – ૨૦/૦૭/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજીમાં સામાવાળા નં.૧ (શિસ્ત વિષયક અધિકારી) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૪.૦૬.૨૦૦૮ ના હુકમ તેમજ સામાવાળા નં.૨ (એપેલેટ ઓથોરિટી) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૦ ના હુકમને પડકારવામાં આવ્યા છે, જેના દ્વારા એક વર્ષની મુદત માટે, ભવિષ્યની અસર સાથે, એક ઈજાફો રોકવાની શિક્ષા કરવામાં આવી છે અને અરજદાર પાસેથી રૂ.૭૯,૪૪૦.૯૦ પૈસાની વસૂલાત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર તારીખ ૦૪.૦૧.૧૯૮૪ ના રોજ સામાવાળા નં.૨ હેઠળ આસિસ્ટન્ટ મેનેજર તરીકે સેવામાં જોડાયા હતા. તારીખ ૦૫.૦૧.૧૯૮૪ થી ૧૨.૦૧.૧૯૮૬ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી કથિત અનિયમિતતાઓ માટે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૪૦૮, ૪૬૫, ૪૬૮ અને ૪૭૭-એ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ કરવા માટે તેમની સામે એક ખાનગી ફરીયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. તપાસ કરનાર અમલદાર દ્વારા તપાસ કરવામાં આવતા, અરજદાર વિરુદ્ધ પ્રથમ દર્શનીય કોઈ સામગ્રી મળી આવી ન હતી, તેથી, 'સી' સમરી ફાઇલ કરવામાં આવી હતી. આવી સમરી ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી ન હતી અને પૂર્ણ-કક્ષાની ટ્રાયલ

પછી, સક્ષમ ફોજદારી કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૦૭.૦૯.૨૦૦૭ ના હુકમ અને ચુકાદાથી અરજદારને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં.૨ એ અરજદાર દ્વારા તારીખ ૦૫.૦૧.૧૯૮૪ થી ૧૨.૦૧.૧૯૮૬ સુધી કરવામાં આવેલી કથિત અનિયમિતતાઓ માટે રૂ.૩,૧૬,૭૫૧.૮૩ પૈસાની વસૂલાત માટે અરજદાર સામે સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નં.૮ ઓફ ૧૯૮૭ પણ દાખલ કર્યો હતો. સદરહુ સુટ પણ સિવિલ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૦૦ ના હુકમ અને ચુકાદાથી રદ કરવામાં આવ્યો હતો. કોર્ટને જાણ કરવામાં આવે છે કે સદરહુ સુટ રદ કરવા સામેની અપીલ સંબંધિત ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ સમક્ષ પેન્ડિંગ છે. તારીખ ૧૨.૦૮.૧૯૮૬ ના રોજ, ફોજદારી કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હોવાના ગ્રાઉન્ડ પર અરજદારને સેવામાંથી મોકુફ (સસ્પેન્ડ) કરવામાં આવ્યા હતા. તારીખ ૩૦.૧૦.૧૯૯૯ ના રોજ, સામાવાળા નં.૨ એ સસ્પેન્શન ઓર્ડર રદ કર્યો હતો. ફોજદારી કેસમાં અરજદાર નિર્દોષ છૂટી ગયા પછી, તેમણે તારીખ ૧૨.૦૮.૧૯૮૬ થી ૩૦.૧૦.૧૯૯૯ સુધીના સસ્પેન્શન સમયગાળાને નિયમિત કરવા માટે સામાવાળા નં.૨ ને તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૮ ના રોજ એક અરજી કરી હતી કારણ કે સસ્પેન્શન માત્ર ફોજદારી કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હોવાના ગ્રાઉન્ડ પર આધારિત હતું. અરજદારે જરૂરી કાગળોનું નિરીક્ષણ કરવા અને તેની નકલો મેળવવા માટે વિનંતી કરી હતી. જો કે, બે વર્ષ સુધી સામાવાળા અધિકારીઓ તરફથી આગળ કશું સાંભળવા મળ્યું ન હતું. સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૧ માં, અરજદાર દ્વારા તારીખ ૦૫.૦૧.૧૯૮૪ થી ૧૨.૦૧.૧૯૮૬ ના

સમયગાળા દરમિયાન કરવામાં આવેલી કથિત અનિયમિતતાઓ માટે તેમને ચાર્જશીટ આપવામાં આવી હતી. જે દસ્તાવેજો પર ચાર્જશીટ આધારિત હતી તે દસ્તાવેજો અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. તારીખ ૨૩.૧૦.૧૯૯૧ ના રોજ, અરજદારે સંબંધિત અધિકારીઓને વિનંતી કરી હતી કે તેઓ જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખતા હોય તેની નકલો તેમને આપે. જો કે, કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. જૂન, ૧૯૯૧ માં ચાર્જશીટ આપતા પહેલા પછી, અરજદારને તપાસ અધિકારી સમક્ષ હાજર રહેવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ખાતાકીય તપાસ દરમિયાન પછી, અરજદારે અધિકારીઓને તેમની સામે જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવા માંગતા હતા તેની નકલો આપવા માટે વખતોવખત વિનંતી કરી હતી. તારીખ ૧૯.૦૧.૧૯૯૮ ના રોજ, અરજદારે માંગેલા કેટલાક દસ્તાવેજો તેમને પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા પરંતુ બાકીના દસ્તાવેજો જે, અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, મહત્વપૂર્ણ છે, તે પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા, એવા ગ્રાઉન્ડ પર કે તે સિવિલ કોર્ટ પાસે પડેલા હતા. તારીખ ૧૦.૦૮.૧૯૯૯ ના રોજ, અરજદારે તપાસ અધિકારીને વિગતવાર રજૂઆત કરી હતી. તારીખ ૩૧.૦૮.૧૯૯૯ ના રોજ, તપાસ અધિકારીએ તેમનો રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો, જેમાં હોલ્ડ કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત થયેલા જણાયા છે. આઠ વર્ષથી વધુ સમયગાળા સુધી અરજદારને અધિકારીઓ તરફથી વધુ કશું સાંભળવા મળ્યું ન હતું. અચાનક, તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ, તારીખ ૩૧.૦૮.૧૯૯૯ ના તપાસ રિપોર્ટની

નકલ સાથે અરજદારને કારણ દર્શાવ નોટિસ આપવામાં આવી હતી. અરજદારે તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૦૮ ના રોજ કારણ દર્શાવ નોટિસનો લેખિતમાં જવાબ આપ્યો હતો. શિસ્ત વિષયક અધિકારીએ તારીખ ૦૪.૦૬.૨૦૦૮ ના આક્ષેપિત હુકમથી અરજદાર પર ભવિષ્યની અસર સાથે, એક વર્ષ માટે એક ઈજાફો રોકવાની શિક્ષા લાદી હતી. અરજદાર પાસેથી રૂ.૭૯,૪૪૦.૯૦ પૈસાની રકમ વસૂલ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. અરજદારે ઉપરોક્ત હુકમ સામે સામાવાળા નં.૨, જેઓ એપેલેટ ઓથોરિટી છે, સમક્ષ અપીલ કરી હતી. તારીખ ૧૧.૦૫.૨૦૧૦ ના રોજ, અરજદારે અપીલની વ્યક્તિગત સુનાવણી દરમિયાન વિગતવાર રજૂઆત કરી હતી. તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૦ ના આક્ષેપિત હુકમથી, એપેલેટ ઓથોરિટીએ અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ રદ કરી હતી. તેનાથી નારાજ થઈને, અરજદાર આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત થયા છે.

૩. અરજદારના વિ. વકીલ શ્રી વૈભવ એ વ્યાસ દ્વારા પડકારના ક્ષેત્રમાં કેટલાય ગ્રાઉન્ડ્સ વિગતવાર ઉઠાવવામાં આવ્યા છે, જે ટૂંકમાં નીચે મુજબ સંક્ષિપ્ત કરવામાં આવ્યા છે:

૩.૧ અરજદારને કારણ દર્શાવ નોટિસ સાથે પણ કોઈ દસ્તાવેજો આપવામાં આવ્યા ન હતા, જેથી તેઓ અસરકારક જવાબ આપી શકે, અથવા તો ચાર્જશીટ સાથે પણ આપવામાં આવ્યા ન હતા, એ હકીકત હોવા છતાં કે ચાર્જશીટ

દસ્તાવેજ પુરાવા પર આધારિત છે. અરજદારે ખાતાકીય તપાસના વિવિધ તબક્કે તેમની તારીખ ૧૩.૦૪.૧૯૮૬, ૧૦.૦૬.૧૯૮૬, ૧૫.૦૭.૧૯૮૬, ૨૯.૦૭.૧૯૮૬, ૨૩.૧૦.૧૯૮૯, ૧૦.૧૨.૧૯૮૯ અને ૧૩.૧૨.૧૯૯૭ ની રજૂઆતો દ્વારા દસ્તાવેજોની નકલોની માંગણી કરી હતી. અરજદારને માત્ર થોડા દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ અરજદારનો બચાવ સ્થાપિત કરવા માટે જે મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો નિર્ણાયક છે, એટલે કે સ્ટોક રજિસ્ટર, તે તેમને પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા. અરજદાર સામેનો મુખ્ય આરોપ એ છે કે સ્ટોક રજિસ્ટર મુજબ ગેસ સિલિન્ડર, રેગ્યુલેટર અને અન્ય ચીજવસ્તુઓમાં ઘટ હતી. અરજદારનો એવો કેસ છે કે જ્યારે તેમણે તેમના પુરોગામી પાસેથી ચાર્જ સંભાળ્યો ત્યારે ૨૦૯ ગેસ સિલિન્ડર અગાઉથી જ ઓછા હતા. આ બાબતની તેમણે તપાસ અધિકારીને જાણ કરી હતી અને તે શિક્ષાના હુકમમાં નોંધાયેલ છે. તેથી, અરજદારનો કેસ સ્થાપિત કરવા માટે સ્ટોક રજિસ્ટર ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ હતા અને સ્વીકાર્યપણે, સદરહુ સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો તેમને પૂરા પાડવામાં આવી નથી. આના પરિણામે અરજદારને ગંભીર અન્યાય (પૂર્વગ્રહ) થયો છે, કારણ કે તેઓ એ દર્શાવવામાં અસમર્થ રહ્યા છે કે જ્યારે તેમણે ચાર્જ સંભાળ્યો ત્યારે ઉપલબ્ધ વાસ્તવિક સ્ટોકની સરખામણીમાં સ્ટોક રજિસ્ટરમાં કોઈ વિસંગતતા નથી. સામાવાળા દ્વારા પોતે જ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે અરજદારને દસ્તાવેજો પૂરા પાડી શકાયા ન હતા કારણ કે તે સિવિલ કોર્ટ પાસે પડેલા હતા. આ બાબત શિસ્ત વિષયક અધિકારી દ્વારા શિક્ષાના હુકમમાં

નોંધવામાં આવી છે. અરજદારને મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો ન આપવાને કારણે અન્યાય થયો હોવાથી, કાર્યવાહી દૂષિત થાય છે અને તેને રદ કરવા અને સેટ એસાઈડ કરવા યોગ્ય છે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, એઆઈઆર ૨૦૧૦ એસસી ૩૧૩૧ માં રિપોર્ટ થયેલ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. એન્ડ અધર્સ વિ. સરોજ કુમાર સિંહા ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૩.૨ મૂળ રેકૉર્ડ તપાસ અધિકારી સમક્ષ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો, કારણ કે તે સિવિલ કોર્ટ પાસે પડેલો હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું, જ્યાં વસૂલાતની કાર્યવાહી ચાલી રહી હતી. તપાસ અધિકારીએ મૂળ દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ લીધા વિના તારણો નોંધ્યા છે. સમગ્ર તપાસ ગૌણ પુરાવાના આધારે કરવામાં આવી છે.

૩.૩ તેમના સ્ટેન્ડના સમર્થનમાં ખાતા દ્વારા કોઈ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી નથી. તેથી એ ફલિત થાય છે કે જેના આધારે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી છે તે દસ્તાવેજો કાયદા અનુસાર સાબિત થયા નથી.

૩.૪ ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં ભારે વિલંબ થયો છે, જે સમજાવવામાં આવ્યો નથી. અરજદારને તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૮૬ ના રોજ કારણ દર્શાવ નોટિસ આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ સામાવાળા દ્વારા આગળ કશું કરવામાં આવ્યું ન હતું. સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૧ માં, પાંચ વર્ષના સમયગાળા પછી, અરજદારને

ચાર્જશીટ આપવામાં આવી હતી. વર્ષ ૧૯૮૬ થી ૧૯૯૧ સુધીના વિલંબનું કોઈ સ્પષ્ટીકરણ નથી. તપાસ રિપોર્ટ વર્ષ ૧૯૯૯ માં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને શિક્ષા લાદવા માટેની બીજી કારણ દર્શાવ નોટિસ શિસ્ત વિષયક અધિકારી દ્વારા તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ આપવામાં આવી હતી. વચગાળાના વિલંબના સમયગાળા માટે ફરીથી કોઈ સ્પષ્ટીકરણ નથી. એ સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળા અધિકારીઓ ખાતાકીય તપાસ અંગે ગંભીર ન હતા જે કેઝ્યુઅલ રીતે ચલાવવામાં આવી હતી.

૩.૫ અરજદાર પ્રત્યે પૂર્વગ્રહનું સ્પષ્ટ તત્વ છે, જેણે તપાસને દૂષિત કરી છે. આ એ હકીકતથી સાબિત થાય છે કે ચાર્જશીટ આપવામાં આવી તે પહેલાં પણ તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. સામાન્ય રીતે, પ્રક્રિયા એ છે કે ચાર્જશીટ પહેલા આપવામાં આવે છે, ત્યારબાદ કસૂરવાર તેમના બચાવમાં જવાબ દાખલ કરે છે, જેની ત્યારબાદ વિચારણા કરવામાં આવે છે. ત્યારપછી જ તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવે છે. ચાર્જશીટ આપવામાં આવી તે પહેલાં જ તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવાની સામાવાળાની કાર્યવાહી, પૂર્વ-નિર્ધારિત માનસિકતા ઉપરાંત, અરજદાર પ્રત્યેનો તેમનો પૂર્વગ્રહ દર્શાવે છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદારના વિ. વકીલે એઆઈઆર ૨૦૦૧ એસસી ૩૪૩ માં રિપોર્ટ થયેલ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિ. વી. કે. ખન્ના એન્ડ અધર્સ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.

૩.૬ અરજદાર સામે તથ્યોના એ જ સેટ પર ફોજદારી કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેના માટે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી. સદરહુ ફોજદારી કેસમાં, અરજદારને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા છે કારણ કે તેમની સામેના આરોપો સાબિત થયા ન હતા. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા સામે સામાવાળાની અપીલ રદ કરવામાં આવી છે. ફોજદારી કેસમાં અરજદારની સન્માનપૂર્વક મુક્તિ અંગે ખાતાકીય તપાસમાં સામાવાળા દ્વારા વિચારણા કરવી અને નોંધ લેવી જરૂરી હતી. જોકે, આ બાબતની સંપૂર્ણપણે અણદેખી કરવામાં આવી છે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, (૨૦૦૬) ૫ એસસીસી જજ્ઝ માં રિપોર્ટ થયેલ જી. એમ. ટાંક વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત એન્ડ અધર્સ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. વિ. વકીલે આ મુદ્દા પર જે અન્ય ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે તે (૨૦૧૫) ૨ એસસીસી ૩૬૫ માં રિપોર્ટ થયેલ એસ. ભાસ્કર રેડ્ડી એન્ડ અનધર વિ. સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ એન્ડ અનધર ના કેસમાં છે.

૩.૭ તારીખ ૧૨.૦૮.૧૯૮૬ થી ૩૦.૧૦.૧૯૯૯ સુધીના સસ્પેન્શન સમયગાળાને નિયમિત કરવો જોઈતો હતો, કારણ કે સસ્પેન્શન માત્ર અરજદાર સામેની ફોજદારી કાર્યવાહીના કારણે હતું, જેમાં તેમને સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા. સદરહુ મુક્તિ, જે અપીલમાં કન્ફર્મ કરવામાં આવી

છે, તેને ધ્યાનમાં રાખીને સામાવાળા દ્વારા સદરહુ સસ્પેન્શન સમયગાળાને નિયમિત કરવાનો ઇનકાર કરવા માટે કોઈ કારણ નથી.

૩.૮ વસૂલાતનો હુકમ પણ સેટ એસાઈડ કરવો જરૂરી છે કારણ કે સિવિલ કોર્ટ વસૂલાતના હેતુ માટે સામાવાળા દ્વારા અરજદાર સામે દાખલ કરવામાં આવેલ સુટ રદ કર્યો છે. સક્ષમ સિવિલ કોર્ટના હુકમની સામાવાળા દ્વારા વિચારણા અને આદર થવો જોઈએ. જ્યારે સુટ પોતે જ રદ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે વસૂલાતનો હુકમ પસાર કરવા માટે કોઈ ગ્રાઉન્ડ રહેતું નથી.

૩.૯ ઉપરોક્ત ગ્રાઉન્ડ્સ પર, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે અરજી મંજૂર કરવામાં આવે.

૪. સામાવાળાના વિ. વકીલ, શ્રી એચ. એસ. મુનશાએ અરજીનો સખત વિરોધ કરતા રજૂઆત કરી હતી કે તપાસ અધિકારી દ્વારા અરજદારને સુનાવણીની વ્યાજબી તકો આપવામાં આવી છે અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી જ તપાસ રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. ખાતાકીય તપાસ દરમિયાન તપાસ અધિકારી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ તમામ સુસંગત દસ્તાવેજો અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, તેથી, તેમને કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હોવાની દલીલ યોગ્ય નથી.

૪.૧ અરજદારને કોઈપણ દસ્તાવેજો ન આપવાથી કોઈ અન્યાય થયો નથી કારણ કે તેમના દ્વારા કોઈ અન્યાય સાબિત થયો નથી. મૂળ દસ્તાવેજો સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ પડેલા હોવાથી અરજદારને ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોની ફોટોકોપી આપવામાં આવી હતી. અરજદારને કોઈ અન્યાય થયો ન હોવાની ગેરહાજરીમાં, દસ્તાવેજો ન આપવાને કારણે ખાતાકીય કાર્યવાહી દૂષિત થાય છે તેવા તેમના સ્ટેન્ડને સ્વીકારી શકાય નહીં.

૪.૨ ચાર્જશીટ આપતા પહેલા તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી તે હકીકતને કોઈ સુસંગતતા નથી, ખાસ કરીને એ કારણસર કે સદરહુ તપાસ અધિકારીના સ્થાને અન્ય તપાસ અધિકારી મૂકવામાં આવ્યા હતા. અન્યથા પણ, કાયદામાં એવું કંઈ નથી જે ચાર્જશીટ આપતા પહેલા તપાસ અધિકારીની નિમણૂક પર પ્રતિબંધ મૂકે, ખાસ કરીને જ્યારે અરજદારને કારણ દર્શાવ નોટિસ અગાઉથી આપી દેવામાં આવી હોય.

૪.૩ ફોજદારી કાર્યવાહી અને ખાતાકીય તપાસ કુદરતી રીતે ભિન્ન છે, જેમાં પુરાવાના ધોરણો ભિન્ન હોય છે. ફોજદારી કાર્યવાહીમાં, વાજબી શંકાથી પર સાબિતીનું ધોરણ જરૂરી છે જ્યારે, ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં, સંભાવનાઓની પ્રબળતા ધ્યાનમાં લેવાની હોય છે. આથી, ફોજદારી કાર્યવાહીમાં અરજદારની મુક્તિની ખાતાકીય તપાસમાં કોઈ અસર થઈ શકે નહીં. આ રજૂઆતના

સમર્થનમાં, (૨૦૧૧) ૯ એસસીસી ૯૪ માં રિપોર્ટ થયેલ સમર બહાદુર સિંહ વર્સીસ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ એન્ડ અધર્સ માં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૪.૪ દસ્તાવેજો ન આપવા અંગેની અરજદારની દલીલના જવાબમાં, સામાવાળાના વિ. વકીલે (૨૦૧૧) ૧૫ એસસીસી ૩૧૦ માં રિપોર્ટ થયેલ પંચમહાલ વડોદરા ગ્રામીણ બેંક એન્ડ અધર્સ વિ. ડી. એમ. પરમાર માં સુપ્રીમ કોર્ટના અન્ય ચુકાદા પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરી છે કે અરજદારને દસ્તાવેજો ન આપવાના કારણે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ થશે નહીં કારણ કે સદરહુ દસ્તાવેજોને અરજદાર સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી.

૪.૫ છેલ્લે, સામાવાળા વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની અરજીમાં કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપનો વ્યાપ ખૂબ મર્યાદિત છે. તેથી, આ કોર્ટ પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાનું અથવા તપાસની કાર્યવાહીમાં આવેલા નિષ્કર્ષોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું ટાળી શકે છે, ખાસ કરીને જ્યારે તે કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હોય. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, (૨૦૧૫) ૨ એસસીસી ૬૧૦ માં રિપોર્ટ થયેલ યુનિયન ઓફ

ઈન્ડિયા એન્ડ અધર્સ વિ. પી. ગુણાશેખરન ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૪.૬ સસ્પેન્શન સમયગાળાને નિયમિત કરવા અંગે, સામાવાળાના વિ. વકીલે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૧૦૨૩૮ ઓફ ૧૯૯૮ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.૨૭૮૩ ઓફ ૨૦૧૦ માં પસાર કરેલ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચના તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૧૬ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ડિવિઝન બેંચે સસ્પેન્શન અને બરતરફીના સમયગાળાને ફરજ પર ગણવા અંગે તેમાંના અપીલકર્તા દ્વારા માગવામાં આવેલી રાહત આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

૪.૭ ઉપરોક્ત રજૂઆતોના આધારે, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે અરજી રદ કરવામાં આવે.

૫. રીજોઈન્ડરમાં, અરજદારના વિ. વકીલ શ્રી વૈભવ એ વ્યાસ દ્વારા સામાવાળાના વિ. વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.૨૭૮૩ ઓફ ૨૦૧૦ માં પસાર થયેલ ડિવિઝન બેંચના તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૧૬ ના ચુકાદાને સદરહુ ચુકાદાના પેરા-૧૦ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોરીને અલગ પાડવામાં આવ્યો છે અને રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષના કેસમાં, તેમાંના અપીલકર્તા અડતાલીસ કલાકના સમયગાળા માટે કસ્ટડીમાં રહ્યા હતા. વર્તમાન કેસમાં, અરજદાર સામે કોઈ એફઆઈઆર

નોંધવામાં આવી નથી કારણ કે ફોજદારી કાર્યવાહી ખાનગી ફરીયાદના આધારે શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેથી, અરજદાર કસ્ટડીમાં રહેવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. વધુમાં, ડિવિઝન બેંચ સમક્ષના અપીલકર્તા નીચલી કોર્ટ દ્વારા ગુનાઓ માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા જ્યારે, વર્તમાન કેસમાં, અરજદારને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા અને તેમની મુક્તિ ક્રિમિનલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નં.૨૧૪ ઓફ ૨૦૦૮ માં પસાર થયેલ તારીખ ૦૮.૦૫.૨૦૧૩ ના ચુકાદા દ્વારા હાઈકોર્ટ દ્વારા કન્ફર્મ કરવામાં આવી છે.

૬. ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક અને કાનૂની રજૂઆતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ કોર્ટે સંબંધિત પક્ષકારોના વિ. વકીલને વિગતવાર સાંભળ્યા છે, અરજીમાં કરેલા કથનો, આક્ષેપિત હુકમની વિગતો અને રેકૉર્ડ પરના અન્ય દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યું છે. આ કોર્ટે બાર સમક્ષ કરવામાં આવેલી રજૂઆતો અને સંબંધિત પક્ષકારોના વિ. વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓ પર પણ વિચારપૂર્વક ધ્યાન આપ્યું છે.

૭. અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો પહેલો મુદ્દો એ છે કે કેટલાક મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો તેમને કારણ દર્શાવ નોટિસ સાથે પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા, જેથી તેઓ તેનો અસરકારક જવાબ આપી શકે, અથવા ચાર્જશીટ સાથે પણ

પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા, જેથી તેઓ યોગ્ય બચાવ કરી શકે. અરજદારનો વધુમાં એવો કેસ છે કે જો કે ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન પાછળથી કેટલાક દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તે સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો જેટલા મહત્વપૂર્ણ અથવા નિર્ણાયક ન હતા, જે પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા, અને જે અરજદાર સામેના આરોપોનો આધાર હતા. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળતાથી તેમના બચાવને અન્યાય થયો છે. અરજદાર સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોના પ્રકાશમાં આ ગ્રાઉન્ડની તપાસ કરવી જરૂરી છે. તારીખ ૦૧.૧૦.૧૯૯૧ ના કવરિંગ લેટર સાથે અરજદારને આપેલી ચાર્જશીટમાં, કુલ નવ આરોપો છે. તમામ આરોપો દસ્તાવેજો પુરાવા પર આધારિત છે. અરજદાર સામેનો મુખ્ય આરોપ ચાર્જ નં.૧ છે, જે એ બાબતનો છે કે જ્યારે અરજદાર તારીખ ૦૫.૦૧.૧૯૮૪ થી ૧૨.૦૧.૧૯૮૬ સુધી આસિસ્ટન્ટ મેનેજર (ગેસ), પાલનપુર તરીકે પોસ્ટેડ હતા, ત્યારે તેમણે ગેસ સિલિન્ડરના સંદર્ભમાં કેટલીક અનિયમિતતાઓ કરી હોવાનો આક્ષેપ છે કારણ કે સ્ટોક રજિસ્ટરની સરખામણીમાં ગેસ સિલિન્ડર, રેગ્યુલેટર, રબર ટ્યુબ અને સ્ટવની ઘટ હતી. ચાર્જ નં.૨, ૩ અને ૪ વર્ષ ૧૯૮૩ ના સમયગાળાને લગતા હતા, જે સમયગાળો અરજદારે આસિસ્ટન્ટ મેનેજર તરીકે ચાર્જ સંભાળ્યો તે પહેલાનો છે. જોકે, સદરહુ આરોપો અરજદાર સામે સાબિત થયેલા જણાયા છે. બાકીના તમામ આરોપો પ્રથમ અને મુખ્ય આરોપના પરિણામરૂપ છે અને તેની વિગતમાં જવાની જરૂર નથી.

૮. જ્યાં સુધી પહેલા આરોપનો સંબંધ છે, તે સ્ટોક રજિસ્ટરની સરખામણીમાં ઉપર દર્શાવેલ ચીજવસ્તુઓની ઘટને લગતો છે. અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, જ્યારે તેમણે ચાર્જ સંભાળ્યો, ત્યારે તેમણે જોયું કે ૨૦૯ ગેસ સિલિન્ડર અને ૭૭ રેગ્યુલેટરની અગાઉથી જ ઘટ હતી. તપાસ અધિકારીએ આ બાબત પર બિલકુલ વિચાર કર્યો ન હતો. જો કે, શિસ્ત વિષયક અધિકારીએ, તારીખ ૦૪.૦૬.૨૦૦૮ ના આક્ષેપિત હુકમમાં, અરજદારની આ રજૂઆતની નોંધ લીધી હતી અને તેમની પાસેથી વસૂલ કરવાની રકમ તે હદ સુધી ઘટાડી દીધી હતી.

૯. અરજદારના વિ. વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા પોતે પણ ગેસ સિલિન્ડર, રેગ્યુલેટર અને રબર ટ્યુબની ઘટની સંખ્યા અંગે ચોક્કસ નથી કારણ કે વિવિધ અધિકારીઓએ આ સંબંધમાં વિવિધ આંકડા આપ્યા છે. આ બાબત અરજદારે તપાસ અધિકારી સમક્ષ તેમના બચાવ બ્રીફમાં હાઈલાઈટ કરી છે. જોકે, તેની કોઈ નોંધ લેવામાં આવી નથી. અરજદારે, વખતોવખત, સામાવાળાઓને તેમની સામે આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજોની નકલો પૂરી પાડવા વિનંતી કરતી કેટલીક રજૂઆતો કરી છે. એ સ્વીકારેલી સ્થિતિ છે, જે શિસ્ત વિષયક અધિકારીના હુકમમાં પણ નોંધાયેલ છે, કે અરજદારને માત્ર કેટલાક દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, તમામ

નહીં. અન્ય દસ્તાવેજો સિવિલ કોર્ટ પાસે હોવાનું કહેવાય છે. તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૧૧ ની રજૂઆતમાં, અરજદારે સડત્રીસ જેટલા દસ્તાવેજોની માંગણી કરી છે. અરજદારે એ જ દસ્તાવેજો માટે વખતોવખત વિનંતી કરતી કેટલીક રજૂઆતો કરી છે. તારીખ ૧૯.૦૧.૧૯૯૮ ના પત્રમાં, સામાવાળાએ અરજદારને જાણ કરી છે કે તેમણે માગેલા દસ્તાવેજોમાંથી માત્ર ક્રમ નં.૧ થી ૧૮ વાળા જ ઉપલબ્ધ કરાવી શકાયા છે. બાકીના દસ્તાવેજો સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ પડેલા હોવાથી તેમને પૂરા પાડી શકાયા નથી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જેમ જેમ દસ્તાવેજો ઉપલબ્ધ થશે તેમ તેમને પૂરા પાડવામાં આવશે. એ બિનતકરારી સ્થિતિ છે કે સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો, જે અરજદારના બચાવ માટે એ દર્શાવવા માટે નિર્ણાયક હતી કે તેમણે ચાર્જ સંભાળ્યા પછી ચીજવસ્તુઓમાં કોઈ ઘટ ન હતી, તે તેમને પૂરી પાડવામાં આવી નથી. અરજદાર સામેનો મુખ્ય આરોપ સદરહુ ચીજવસ્તુઓની ઘટની આસપાસ ફરતો હોવાથી, સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો સૌથી સુસંગત દસ્તાવેજો હોત જેની ગેરહાજરીમાં, એવું કહી શકાય કે, અરજદારના બચાવને અન્યાય થયો છે.

૧૦. અદાલતના ઉપરોક્ત મતને ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિ. સરોજ કુમાર સિન્હા (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદામાંથી સમર્થન મળે છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

'૨૧. અમે ઘટનાક્રમ અને ખાતાકીય તપાસમાં પોતાના બચાવની તૈયારી માટે સુસંગત હોય તેવા દસ્તાવેજોની નકલો મેળવવા માટે સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોને વિગતવાર નોંધ્યા છે. અગાઉ નોંધ્યું તેમ, સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલી તમામ અરજીઓ બહેરા કાને અથડાઈ હતી. આવી પરિસ્થિતિઓમા, હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો સંપૂર્ણપણે વ્યાજબી હતા.

૨૨. સામાવાળા સામેની ચાર્જશીટનો પાયો બનતા દસ્તાવેજોની નકલો સામાવાળાને ખોટા બહાના હેઠળ આપવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમ કે અપીલકર્તા દ્વારા હાઈકોર્ટ તેમજ આ કોર્ટ સમક્ષ અલગ-અલગ તબક્કે રજૂઆતોમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે, સંબંધિત સમયે સામાવાળા તે જ ડિવિઝનમાં ફરજ બજાવતા હતા અને દસ્તાવેજો તેમના દ્વારા મેળવી શકાયા હોત અને જવાબ આપી શકાયો હોત. અપીલકર્તાના જણાવ્યા મુજબ તમામ સંબંધિત દસ્તાવેજો તે ડિવિઝન પાસે હતા જેમાં અરજદાર (અહીં સામાવાળા) કાર્યપાલક ઇજનેર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. હાઈકોર્ટમાં રજૂ કરવામાં આવેલા એક્ઝિડેવિટ-ઇન-કાઉન્ટરમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે આ દસ્તાવેજો તે જ ડિવિઝન

સંબંધિત છે જેમાં સામાવાળા કાર્યપાલક ઇજનેર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને તેથી તેઓ ઉક્ત દસ્તાવેજોના જ્ઞાન અને કબજો ધરાવતા હોવાથી, સામાવાળાને ઉક્ત દસ્તાવેજો પૂરા પાડવાની કોઈ જરૂરિયાત નહોતી. અપીલકર્તાના વિ. વકીલ દ્વારા અમારી સમક્ષ આ જ રજૂઆતનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે. અમારા મતે, આ રજૂઆત આધારવિહીન છે કારણ કે સામાવાળાને ૫.૨.૨૦૦૧ ના રોજ મોકૂફ (સસ્પેન્ડ) કરવામાં આવ્યા હતા. જો સામાવાળા તે જ ખાતામાં ચાલુ રહ્યા હોત તો પણ તેમના માટે દસ્તાવેજોનો કબજો લેવો શક્ય ન બનત કારણ કે તેઓ હવે ઓફિસના પ્રભારી રહેશે નહીં. વધુમાં, તારીખ ૧૯.૧૧.૨૦૦૩ ના પત્ર પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે દસ્તાવેજો વિવિધ કચેરીઓમાંથી એકત્રિત કરવાના હતા અને સામાવાળાને ઉપલબ્ધ કરાવવાના હતા. આ હકીકત કાર્યપાલક ઇજનેરના પત્રમાં દર્શાવવામાં આવી છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, અમે અપીલકર્તાના વિ. વકીલની આ રજૂઆતને સ્વીકારવામાં અસમર્થ છીએ કે સામાવાળા માટે ચાર્જશીટ સામે અસરકારક રજૂઆત કરવી શક્ય હતી.

૨૩. *** **

૨૪. ઉપરોક્ત આરોપોનું માત્ર અવલોકન દર્શાવે છે કે ત્રણ આરોપો સરકારી દસ્તાવેજો/સરકારી પત્રવ્યવહાર પર આધારિત હતા. આરોપો સાબિત કરવા માટે જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવાનો માંગવામાં આવ્યો હતો તેની નકલો મેળવવા માટે સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલા અવિરત પ્રયાસો અમે અગાઉ નોંધ્યા છે. ૧૯૯૯ ના નિયમોના નિયમ ૭ ના ઉપ-નિયમ ૫ ની મેન્ડેટની ધોર અણગણના કરીને ખાતા દ્વારા આનો ઈનકાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી ૧૯૯૯ ના નિયમોના નિયમ ૭ ના ફરજિયાત ઉપ-નિયમ (૫) ના ભંગમાં કરવામાં આવી હોવાથી તપાસ કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે દૂષિત છે.

૨૫. *** **

૨૬. ઉપરોક્ત ઉપ-નિયમનું માત્ર અવલોકન દર્શાવે છે કે જ્યારે સામાવાળા ચાર્જશીટનો ખુલાસો સબમિટ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા ત્યારે તપાસ અધિકારી માટે તપાસમાં તેમની ઉપસ્થિતિ માટે તારીખ નક્કી કરવી ફરજિયાત હતી. માત્ર એવા કેસમાં જ્યાં સરકારી કર્મચારી નક્કી કરેલી તારીખની નોટિસ હોવા છતાં હાજર થવામાં નિષ્ફળ જાય ત્યારે તપાસ અધિકારી એકતરફી (એક્સ-

પાર્ટી) તપાસ આગળ ધપાવી શકે છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં પણ તપાસ અધિકારી માટે ચાર્જશીટમાં દર્શાવેલ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવા ફરજિયાત છે. સરકારી કર્મચારી ગેરહાજર હોવાથી, તેઓ સ્પષ્ટપણે સાક્ષીઓની ઉલટતપાસનો લાભ ગુમાવશે. પરંતુ તેમ છતાં આરોપો સાબિત કરવા માટે ખાતાએ તપાસ અધિકારી સમક્ષ જરૂરી પુરાવા રજૂ કરવા જરૂરી છે. તપાસ અધિકારીએ ફરિયાદી તેમજ ન્યાયાધીશ તરીકે કાર્ય કર્યું છે તેવા આરોપથી બચવા માટે આ જરૂરી છે. અધ-ન્યાયિક સત્તા તરીકે કાર્ય કરતા તપાસ અધિકારી એક સ્વતંત્ર નિર્ણાયકની સ્થિતિમાં હોય છે. તેઓ ખાતા/શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી/સરકારના પ્રતિનિધિ હોવાનું ધારી શકાય નહીં. તેમનું કાર્ય ખાતા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓની તપાસ કરવાનું છે, ભલે કસૂરવાર અસંતોષકારક કર્મચારીની ગેરહાજરી હોય, એ જોવા માટે કે શું ખંડન ન થયેલા પુરાવા આરોપો સાબિત થયા છે તેવું ઠરાવવા માટે પૂરતા છે. વર્તમાન કેસમાં ઉપરોક્ત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. કોઈ મૌખિક પુરાવાની તપાસ કરવામાં આવી ન હોવાથી દસ્તાવેજો સાબિત થયા નથી, અને સામાવાળા સામે આરોપો સાબિત થયા છે તેવા તારણ પર આવવા માટે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાયા ન હોત.

૨૬. ઉપરોક્ત ઉપરાંત ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૧૧(૨) ના આધારે ખાતાકીય તપાસ કુદરતી ન્યાયના નિયમો અનુસાર હાથ ધરવાની હતી. કુદરતી ન્યાયના નિયમોની આ મૂળભૂત જરૂરિયાત છે કે કર્મચારી પર દંડ લાદવામાં પરિણમી શકે તેવી કોઈપણ કાર્યવાહીમાં કર્મચારીને સાંભળવાની વ્યાજબી તક આપવામાં આવે.

૨૮. જ્યારે સરકારી કર્મચારી સામે ખાતાકીય તપાસ હાથ ધરવામાં આવે છે ત્યારે તેને એક આકસ્મિક ક્વાયત તરીકે ગણી શકાય નહીં. તપાસ કાર્યવાહી પણ બંધ મનથી હાથ ધરી શકાય નહીં. તપાસ અધિકારી સંપૂર્ણપણે પૂર્વગ્રહમુક્ત હોવા જોઈએ. માત્ર ન્યાય થાય એટલું જ નહીં પરંતુ ન્યાય થતો સ્પષ્ટપણે દેખાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવું જરૂરી છે. કુદરતી ન્યાયના નિયમોનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે સરકારી કર્મચારી સાથે એવી કાર્યવાહીમાં ન્યાયી વર્તન કરવામાં આવે જે નોકરીમાંથી બરતરફી/દૂર કરવા સહિતની સજા લાદવામાં પરિણમી શકે છે. શોગનેસી વિ. યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, ૩૪૫ યુએસ ૨૦૬ (૧૯૫૩) (જેક્સન, જે.) ના કેસમાં,

યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશે કહ્યું છે 'કાર્યવાહીની ન્યાયીપણા અને નિયમિતતા એ સ્વતંત્રતાનો અનિવાર્ય સાર છે. સખત સબસ્ટેન્ટિવ કાયદાઓ સહન કરી શકાય છે જો તેઓ ન્યાયી અને નિષ્પક્ષ રીતે લાગુ કરવામાં આવે."

૧૧. સામાવાળા વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારને કેટલાક દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળતા તપાસને દૂષિત કરી શકે નહીં, કારણ કે અરજદારે દર્શાવ્યું નથી કે તેમને શું પૂર્વગ્રહ (પ્રીજુડીસ) થયો છે. આ રજૂઆતને સરેરાશ નકારી કાઢવી જરૂરી છે, કારણ કે અરજદારને જરૂરી દસ્તાવેજો પૂરા પાડ્યા વિના હાથ ધરવામાં આવેલી ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં અરજદાર પર લાદવામાં આવેલ દંડ, પોતે જ, તેમના દ્વારા ભોગવવામાં આવેલા પૂર્વગ્રહનો પુરાવો છે. અરજદાર શરૂઆતથી જ દાવો કરી રહ્યા છે કે તેમને માન્ય અને અસરકારક બચાવ કરવા માટે દસ્તાવેજોની જરૂર છે. એવું નથી કે અરજદારે શરૂઆતથી દસ્તાવેજોની નકલો મેળવવા માટે આગ્રહ રાખ્યો ન હતો. તેમણે તપાસ કાર્યવાહી દરમિયાન સતત જાળવી રાખ્યું છે કે અસરકારક બચાવ રજૂ કરવા માટે, તેમના દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવેલા દસ્તાવેજોની નકલો તેમને આપવી જોઈએ. સંજોગોમાં, આ શક્યતાને નકારી શકાય નહીં કે જો અરજદાર દ્વારા વિનંતી કરાયેલા દસ્તાવેજો તેમને પૂરા પાડવામાં આવ્યા હોત, તો ખાતાકીય કાર્યવાહીનું પરિણામ અલગ હોઈ શક્યું હોત.

૧૨. આ બાબતનું બીજું એક સ્પષ્ટ પાસું એ છે કે સમગ્ર ખાતાકીય કાર્યવાહી કોઈપણ મૂળ દસ્તાવેજો વિના હાથ ધરવામાં આવી છે. સત્તાધિકારીઓને ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોની માત્ર ફોટોસ્ટેટ નકલો, જે તમામ સુસંગત દસ્તાવેજો ધરાવતી નથી, તે જ રજૂ કરવામાં આવી છે. સત્તાધિકારીઓ દ્વારા કોઈ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી નથી, તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો સાબિત થયા છે. જો કે ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં પુરાવાના કડક નિયમોનું પાલન કરવાની જરૂર નથી, તેમ છતાં, પ્રક્રિયાના મૂળભૂત નિયમો જરૂરી બનાવે છે કે કસૂરવાર સામે ઉપયોગમાં લેવાતા દસ્તાવેજોની અધિકૃતતા અને અસલિયત કાયદા અનુસાર સ્થાપિત થાય.

૧૩. તેથી, એવું કહી શકાય કે મૂળ દસ્તાવેજો અથવા ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોની ફોટોસ્ટેટ નકલો આપનારા કોઈ સાક્ષીઓની ગેરહાજરીમાં, તપાસ અધિકારી પાસે એવો કોઈ કાયદાકીય રીતે સ્વીકાર્ય પુરાવો નહોતો જેના આધારે તેઓ અરજદાર સામે તારણો નોંધાવી શક્યા હોત.

૧૪. અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો પૈકીનો એક આધાર પૂર્વગ્રહ અને સત્તાધિકારીઓ દ્વારા તેમની સામે અગાઉથી નક્કી કરાયેલી માનસિકતાનો છે. વર્તમાન કેસમાં, આ એક સ્વીકૃત હકીકત છે કે ચાર્જશીટ પણ ઇશ્યુ કરવામાં આવી તે પહેલા તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા

વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ હકીકત, પોતે જ, પૂર્વગ્રહ સાબિત કરશે નહીં, કારણ કે અરજદારને કારણ દર્શાવો નોટિસ અગાઉથી ઇશ્યુ કરવામાં આવી હતી. કર્મચારી પરના પરિણામોની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં લેતા, એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે દરેક ખાતાકીય તપાસ સ્થાપિત પ્રક્રિયા મુજબ જ હાથ ધરવામાં આવવી જોઈએ, જે એ છે કે ચાર્જશીટ ઇશ્યુ કર્યા પછી, કસૂરવાર કર્મચારીના બચાવને ધ્યાનમાં લેવાનો હોય છે. જો બચાવ સંતોષકારક જણાય, તો આગળની કોઈ કાર્યવાહી કરવાની જરૂર રહેતી નથી. જો કે, જો શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીને બચાવ અસંતોષકારક જણાય, તો ખાતાકીય કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવશે. વર્તમાન કેસમાં આવી કોઈ પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. ચાર્જશીટ ઇશ્યુ કરતા પહેલા તપાસ અધિકારીની નિમણૂક ચોક્કસપણે પૂર્વ-નિર્ધારિત માનસિકતા સૂચવે છે જે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા તે પહેલાં પણ અરજદાર સામે આગળ વધવા માટે કટિબદ્ધ છે. આ પૂર્વ-નિર્ધારણ શુદ્ધ બુદ્ધિથી (બોનાફાઇડ) થયેલ કહી શકાય નહીં, તેથી, તે અરજદાર પ્રત્યે પૂર્વગ્રહયુક્ત વલણ દર્શાવે છે.

૧૫. પંજાબ રાજ્ય વિ. વી. કે. ખન્ના અને અન્ય (સુપ્રા) માં, સુપ્રામે કોર્ટે નીચે મુજબની શરતોમાં આવી જ પરિસ્થિતિ સાથે વ્યવહાર કર્યો છે:

"૩૪. હાઈકોર્ટે મુદ્દાની ઊંડાણમાં તપાસ કરતી વખતે સત્તાધિકારીઓની માનસિકતાને સ્થાપિત કરવા માટે તપાસ અધિકારીની નિમણૂક સંબંધિત મુખ્યમંત્રીની જાહેરાતની હકીકત તપાસી અને આમ પૂર્વગ્રહ દર્શાવ્યો – પૂર્વગ્રહનો અર્થ શું છે તે અંગે અમે આ ચુકાદામાં અગાઉથી જ ચર્ચા કરી ચૂક્યા છીએ, તેથી તેને વધુ લંબાવવાની જરૂર નથી પરંતુ જાહેરાતની હકીકતને માનસિકતાના ઉદાહરણ તરીકે ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે એટલે કે : જવાબ ગમે તે હોય તપાસ આગળ વધશે – શું આ સંબંધિત અધિકારી પ્રત્યે મુક્ત અને ન્યાયી વલણનો સંકેત છે? જવાબ શક્યતઃ હકારાત્મક હોઈ શકે નહીં. સર્વિસ જ્યુરીસપ્રુડન્સમાં તે સુસ્થાપિત છે કે સંબંધિત સત્તાધિકારીએ ચાર્જશીટ અથવા કારણ દર્શાવો નોટિસનો જવાબ મળ્યા પછી, જે પણ હોય, આગળની તપાસ જરૂરી છે કે કેમ તે અંગે પોતાનું મન લગાડવાનું હોય છે. જો વિચારણા અને યોગ્ય ધ્યાનમાં લીધા પછી તે હકારાત્મક હોય તો – તપાસ થાય છે પણ અન્યથા નહીં અને સર્વિસ જ્યુરીસપ્રુડન્સનો આ જ ભાગ છે જેના પર મિ. સુબ્રમણ્યમ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો અને તે સ્કોર પર, અહીંના સામાવાળાઓના વર્તનની સખત ટીકા કરી હતી અને તેમના પર પૂર્વગ્રહયુક્ત હોવાનો આરોપ મૂક્યો હતો. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી

વિચારણામાં લેતા અમને આવી ટીકામાં કેટલુંક વ્યાજબીપણું જણાય છે. "

૧૬. હવે અમે ખાતાકીય કાર્યવાહી પર ફોજદારી કેસમાં નિર્દોષ છુટકારાની અસર અંગેના પ્રશ્નની તપાસ કરી શકીએ છીએ. અરજદાર વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેમની સામેનો ફોજદારી કેસ ખાતાકીય તપાસ જેવી જ હકીકતો અને પુરાવાઓ પર આધારિત હતો. સંપૂર્ણ કેસ ચલાવ્યા (ટ્રાયલ) પછી, ફોજદારી અદાલતે અરજદારને સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે, કારણ કે તેમની સામેના આરોપો સાબિત કરવા માટે કોઈ સામગ્રી નહોતી. ઉક્ત નિર્દોષ છુટકારાને ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં યોગ્ય વજન આપવું જોઈતું હતું. આ સંદર્ભમાં, અરજદાર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા જી.એમ. ટાંક વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો ફળદાયી રહેશે, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૩૧. અમારા મતે, ખાતાકીય તેમજ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં આવી હકીકતો અને પુરાવાઓ કોઈ જ તફાવત વિના સમાન હતા, અપીલકર્તા સફળ થવા જોઈએ. અભિગમ અને પુરાવાના બોજ (બર્ડન ઓફ પ્રૂફ) ના આધારે ખાતાકીય અને ફોજદારી કાર્યવાહી વચ્ચે જે તફાવત સામાન્ય રીતે સાબિત થાય છે તે વર્તમાન કેસમાં

લાગુ પડશે નહીં. જો કે સ્થાનિક તપાસમાં નોંધાયેલું તારણ નીચલી અદાલતો દ્વારા માન્ય હોવાનું જણાયું હતું, જ્યારે બરતરફીને પડકારતી કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન કર્મચારીનો સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારો થયો હતો, ત્યારે તેને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે અને પોલ એન્થની કેસમાં નિર્ણય લાગુ પડશે. તેથી, અમે ઠરાવીએ છીએ કે અપીલકર્તા દ્વારા ફાઇલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે."

૧૭. વર્તમાન કેસમાં પણ, અરજદારની તરફેણમાં સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારો થયો છે, તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પ્રતિપાદિત કાયદાના સિદ્ધાંતો લાગુ પડશે.

૧૮. એસ. ભાસ્કર રેડ્ડી અને અન્ય વિ. પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ અને અન્ય (સુપ્રા) ના કેસમાં, જી.એમ. ટાંક વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદા સહિત આ મુદ્દા પરના સમગ્ર કાયદાને નોંધ્યા પછી, સુપ્રીમ કોર્ટે બરતરફીનો હુકમ રદ કર્યો અને નિર્દેશ આપ્યો કે તેમાના અપીલકર્તાને ફરજિયાત નિવૃત્ત કરવામાં આવે, એવા આધારે કે ફોજદારી કેસ અને ખાતાકીય કાર્યવાહી સમાન હકીકતો અને પુરાવા પર આધારિત હતી અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અપીલકર્તાના સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારાને ટ્રિબ્યુનલ અને હાઇકોર્ટ દ્વારા એ

જ આરોપો માટે ધ્યાનમાં લેવો જોઈતો હતો. ઉક્ત ચુકાદાનો સુસંગત અર્ક નીચે મુજબ છે:

"૨૫. ટ્રિબ્યુનલના વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમને રદ કરતી વખતે હાઈકોર્ટે બાબતના આ કાયદાકીય પાસાને ધ્યાનમાં લીધું નથી અને તપાસ્યું નથી. ટ્રિબ્યુનલે પણ તેને ધ્યાનમાં લીધું નથી. અમે કેસના આ મહત્વપૂર્ણ હકીકતલક્ષી અને કાયદાકીય પાસાની તપાસ કરી છે જે આ કાર્યવાહીમાં અમારા ધ્યાને લાવવામાં આવ્યું હતું અને અમે ઠરાવીએ છીએ કે હાઈકોર્ટ અને ટ્રિબ્યુનલ બંનેએ ફોજદારી કેસમાં આરોપો પર અપીલકર્તાઓનો સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારો, જે શિસ્ત વિષયક કાર્યવાહીમાં સમાન છે, તે અંગેની આ મહત્વપૂર્ણ અવિવાદિત હકીકતને ધ્યાનમાં ન લઈને ભૂલ કરી છે."

૧૯. વસૂલાતના પાસાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, અરજદાર વતી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વસૂલાતના હેતુ માટે સામાવાળાઓ દ્વારા અરજદાર સામે દાખલ કરવામાં આવેલ સિવિલ સુટ રદ કરવામાં આવ્યો છે. હકીકતો અને પુરાવા સમાન રહ્યા હોવાથી, વસૂલાત અંગે સામાવાળાઓ દ્વારા અલગ તારણ પર આવી શકાયું ન હોત. અરજદાર પાસેથી વસૂલ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં

આવેલી પ્રારંભિક રકમ રૂ. ૨,૪૬,૧૦૬.૮૦ પૈસા હતી, જે શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી દ્વારા ઘટાડીને રૂ. ૭૯,૪૪૦.૯૦ પૈસા કરવામાં આવી હતી, અરજદારની આ રજૂઆતને ધ્યાનમાં રાખીને કે જ્યારે તેમણે ચાર્જ સંભાળ્યો ત્યારે ૨૦૯ ગેસ સિલિન્ડર અને ૭૭ રેગ્યુલેટરની અગાઉથી જ ઘટ હતી. શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીએ અરજદારની રજૂઆતોના આધારે વસૂલાતની રકમ ઘટાડી છે તે હકીકત દર્શાવે છે કે જો સુસંગત દસ્તાવેજો, જેમ કે સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો, અરજદારને પૂરી પાડવામાં આવી હોત, તો તેઓ એ સાબિત કરવાની સ્થિતિમાં હોત કે સ્ટોકમાં કોઈ તફાવત નહોતો, જેવું કે તેમના દ્વારા શરૂઆતથી જ જાળવવામાં આવે છે. તે કિસ્સામાં, જો અરજદાર પોતાનો બચાવ સાબિત કરવામાં સફળ થયા હોત તો વસૂલાતની રકમ વધુ ઘટી હોત અથવા નાબૂદ થઈ હોત. વસૂલાતની ગણતરી સ્ટોક રજિસ્ટર સંબંધિત સામગ્રીના આધારે કરવામાં આવી છે જેમાં ગેસ સિલિન્ડર, રેગ્યુલેટર અને રબર ટ્યુબની સંખ્યા નોંધવામાં આવી છે. જ્યારે અરજદાર સામેનો આરોપ દસ્તાવેજ પુરાવા પર આધારિત હોય, ત્યારે એ ફલિત થાય છે કે વસૂલાત, જો કોઈ હોય તો, તે પણ ઉક્ત દસ્તાવેજ પુરાવા પર આધારિત રહેશે. ખાતાકીય તપાસનો સમગ્ર વ્યાપ, અરજદાર સામેના તમામ આરોપો સહિત, દસ્તાવેજ પુરાવા પર આધારિત છે. એવા તારણ પર આવ્યા પછી કે અરજદારને સ્ટોક રજિસ્ટરની નકલો જેવા મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળતાથી તેમના બચાવને પ્રતિકૂળ અસર (પ્રીજુડીસ) થઈ છે, એવું માનવું વ્યાજબી છે કે પૂર્વગ્રહ

વસૂલાતના મુદ્દા સુધી પણ લંબાશે જે તે જ દસ્તાવેજ પુરાવા પર આધારિત રહેશે. વસૂલાત કરવાનો નિર્દેશ એ વિવાદિત હુકમનો એક ભાગ અને પાર્સલ છે, જેના દ્વારા અરજદાર પર દંડ લાદવામાં આવ્યો છે. સુસંગત દસ્તાવેજો પૂરા પાડ્યા વિના ખાતાકીય તપાસની કાયદેસરતા અને માન્યતા ચકાસવા માટેના અલગ ધોરણો અને વસૂલાત માટે અન્ય ધોરણ હોઈ શકે નહીં. કોર્ટનો એ મત કે સામાવાળાઓની તરફેણમાં જે મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો પર આરોપો આધારિત હતા અને જે તેમના બચાવને સાબિત કરવા માટે જરૂરી હતા તેની નકલો પૂરી પાડવામાં નિષ્ફળતાના કારણે અરજદારને પ્રતિકૂળ અસર થઈ છે, તે વસૂલાતના હુકમ સુધી પણ લંબાશે, જેનાથી વિવાદિત હુકમ સમગ્ર રીતે દૂષિત થશે.

૨૦. સામાવાળાના વિ. વકીલે આ કોર્ટના ધ્યાને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૭૮૩/૨૦૧૦ માં પસાર કરાયેલ ડિવિઝન બેંચનો તારીખ ૧૦.૦૬.૨૦૧૬ નો ચુકાદો લાવ્યો છે, આ રજૂઆતને સમર્થન આપવા માટે કે અરજદારના તારીખ ૧૨.૦૮.૧૯૮૬ થી ૩૦.૧૦.૧૯૮૯ સુધીના મોકૂફી (સસ્પેન્શન) ના સમયગાળાને ફરજ પર તરીકે ગણવાની જરૂર નથી. ઉક્ત ચુકાદાનું અવલોકન કર્યા પછી, આ કોર્ટે નોંધ્યું છે કે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ કેસની હકીકતલક્ષી બાબતો વર્તમાન કેસમાં મેળવેલ બાબતો કરતા ખૂબ જ અલગ હતી. ડિવિઝન બેંચ સમક્ષના કેસમાં, તેમાના અપીલકર્તાને નીચલી અદાલત દ્વારા દોષિત

ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, જોકે હાઈકોર્ટ દ્વારા નિર્દોષ છોડવામાં આવ્યા હતા. તેઓ પણ અડતાલીસ કલાકથી વધુ સમય કસ્ટડીમાં રહ્યા હતા. વર્તમાન કેસમાં, અરજદાર સામે કોઈ એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી નથી કારણ કે ફોજદારી કાર્યવાહી ખાનગી ફરિયાદના આધારે શરૂ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર કસ્ટડીમાં રહ્યા હોય તેવો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. તદુપરાંત, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અરજદારને સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા છે અને ઉક્ત નિર્દોષ છુટકારાની પુષ્ટિ આ કોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ રિવિઝન અરજી નં. ૨૧૪/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૮.૦૫.૨૦૧૩ ના ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવી છે. ડિવિઝન બેંચ સમક્ષના કેસની હકીકતો એવા તારણ તરફ દોરી ગઈ હોઈ શકે છે કે તેમના અપીલકર્તાના સસ્પેન્શન સમયગાળાને ફરજ પર તરીકે ગણવો જોઈએ નહીં. જો કે, વર્તમાન કેસની તદ્દન અલગ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટનો એવો મત છે કે અરજદારના સસ્પેન્શન સમયગાળાને ફરજ પર તરીકે ગણવો યોગ્ય છે. આ ખાસ કરીને એટલા માટે છે કારણ કે અરજદારને માત્ર એ જ કારણોસર સસ્પેન્શન હેઠળ મૂકવામાં આવ્યા હતા કે તેમની સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલી રહી હતી. હવે જ્યારે તેમના સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારા પછી આ કારણ અસ્તિત્વમાં નથી, ત્યારે અરજદારના સસ્પેન્શન સમયગાળાના નિયમિતકરણ પર વિચાર ન કરવા માટે કોઈ વ્યાજબીપણું નથી.

૨૧. સામાવાળાઓના વિ. વકીલે સમર બહાદુર સિંહ વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેથી એ પાસાને પ્રકાશિત કરી શકાય કે ફોજદારી કેસોમાં પુરાવાનું ધોરણ ખાતાકીય કાર્યવાહી કરતા અલગ હોય છે. કાયદાની આ દરખાસ્ત અંગે કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં. જો કે, જી.એમ. ટાંક વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (સુપ્રા) અને એસ. ભાસ્કર રેડ્ડી અને અન્ય વિ. પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ અને અન્ય (સુપ્રા) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવ્યા મુજબ, જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સન્માનપૂર્વક નિર્દોષ છુટકારામાં પરિણમે છે, ત્યાં ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં ફોજદારી અદાલતના ચુકાદાની અવગણના કે ઉપેક્ષા કરી શકાય નહીં.

૨૨. અરજદારના વિ. વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ખાતાકીય કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં અને પૂર્ણ કરવામાં ગંભીર વિલંબ થયો છે અને આ વિલંબ અસ્પષ્ટ રહ્યો છે. જો કે અરજદાર વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી નથી કે વિલંબના કારણે તેમને કોઈ પ્રતિકૂળ અસર થઈ છે, તેમ છતાં, એ અવગણી શકાય નહીં કે ખાતાકીય તપાસના રૂપમાં કહેવતરૂપ "ડેમોકલ્સની તલવાર", વર્ષ ૧૯૮૬ થી ૨૦૦૬ સુધી અરજદારના માથા પર લટકતી રહી છે. સામાવાળાઓએ ખાતાકીય કાર્યવાહી ચલાવવામાં પોતાનો અનુકૂળ સમય લીધો છે. લગભગ વીસ વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન ખાતાકીય કાર્યવાહી પેન્ડિંગ રહેવાથી કુદરતી રીતે અરજદારને ખૂબ મોટો તણાવ અને ખેંચાણ થયો હશે. સામાવાળા

સત્તાધિકારીઓએ ખાતાકીય તપાસને એક આકસ્મિક ક્વાયત તરીકે ગણી હોય તેવું જણાય છે, એ હકીકતથી અજાણ કે કર્મચારી પર ગંભીર પરિણામો આવી શકે છે, જે કારકિર્દીને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે.

૨૩. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા શિસ્ત વિષયક કાર્યવાહીની ન્યાયિક સમીક્ષાના ક્ષેત્રનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, સામાવાળાઓના વિ. વકીલે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. પી. ગુણાશેખરન (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે આપેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, જો તપાસ કાર્યવાહી કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હોય તો હાઈકોર્ટ પુરાવાના પુનઃ મૂલ્યાંકન સાહસ કરી શકતી નથી અથવા તપાસ કાર્યવાહીમાં તારણોમાં દખલ કરી શકતી નથી. હાઈકોર્ટ પુરાવાની વિશ્વસનીયતા કે પર્યાપ્તતામાં પણ જઈ શકતી નથી, અથવા જો કોઈ કાયદાકીય પુરાવા હોય જેના પર તારણો આધારિત હોય, તો દખલ કરી શકતી નથી, અથવા હકીકતની ભૂલ સુધારી શકતી નથી. વધુમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્ટ સજાની પ્રમાણસરતામાં જઈ શકે નહીં, સિવાય કે તે કોર્ટના વિવેકને આંચકો આપે.

૨૪. કાયદાના ઉપરોક્ત, સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો સામે આ કોર્ટ દ્વારા વિવાદ થઈ શકે નહીં. વર્તમાન કેસની હકીકતો પર તે જ લાગુ કરતાં, એ ફલિત થાય છે કે કોર્ટે ન તો પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કર્યું છે કે ન તો તપાસ કાર્યવાહીમાં તારણ સાથે દખલ કરી છે, કે ન તો પુરાવાની વિશ્વસનીયતા કે પર્યાપ્તતા પર ચુકાદો આપ્યો છે કે કથિત ગેરવર્તણૂકના પ્રમાણમાં સજા અપ્રમાણસર છે તેવા આધારે સજા ઘટાડી છે. ઉક્ત ચુકાદામાં, સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવ્યું છે કે હાઈકોર્ટ માત્ર એ વિચારણા કરી શકે છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા જે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી છે તે કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર છે કે કેમ અથવા અસંગત કે બાહ્ય વિચારણાઓ અને/અથવા ગ્રાહ્ય કે સબળ પુરાવાઓનો બાકાત અથવા અગ્રાહ્ય પુરાવાઓની મંજૂરીએ નિર્ણયને અસર કરી છે, જે તેને નબળો બનાવે છે (રિપોર્ટેડ ચુકાદાના ફક્ત-૧૨ થી ૧૮ અને ૬ થી ૮ જુઓ). વર્તમાન કેસમાં, અરજદાર સામેની શિસ્ત વિષયક કાર્યવાહી કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર માન્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવી છે તેમ કહી શકાય નહીં, કારણ કે કેટલાક નિર્ણાયક અને મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો, જેના પર અરજદારના બચાવની અસરકારકતા આધારિત હતી, તે સ્વીકાર્યપણે તેમને પૂરા પાડવામાં આવ્યા નથી. આનાથી કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ પણ થયો છે. પરિસ્થિતિઓમાં, આ કોર્ટ દ્વારા દખલગીરી ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પ્રતિપાદિત કાયદાના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત રહેશે.

૨૫. ઉપરોક્ત ચર્ચા, તેમજ અહીં ઉપર દર્શાવેલ કારણો, કોર્ટને એ અનિવાર્ય તારણ તરફ દોરી જાય છે કે સામાવાળા નં.૧ (શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી) દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૪.૦૬.૨૦૦૮ નો વિવાદિત હુકમ અને સામાવાળા નં.૨ (અપીલ સત્તાધિકારી) દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૦ નો વિવાદિત હુકમ, કાયદામાં ટકી શકે તેમ નથી અને રદ અને સેટ એસાઈડ કરવાને પાત્ર છે. તદનુસાર, બંને ઉક્ત હુકમો આથી રદ અને સેટ એસાઈડ કરવામાં આવે છે.

૨૬. આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી અવલોકનોના પ્રકાશમાં, સામાવાળાઓને તારીખ ૧૨.૦૮.૧૯૮૬ થી ૩૦.૧૦.૧૯૯૯ સુધીના સસ્પેન્શન સમયગાળા અંગે શક્ય તેટલી ઝડપથી પરંતુ આ ચુકાદાની નકલ મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળા પછી નહીં તે રીતે નવો નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨૭. ઉપરોક્ત શરતોમાં અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. તદનુસાર, રૂલ એબ્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

(શ્રીમતિ અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

પીયુશ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.